

Anattalakkhana Sutta

SN 22.59

Non-Sinele
(al doilea discurs al Divinului Buddha)

Desen care ilustrează predarea primelor învățături de către Divinul Buddha. În fața lui se află cei cinci discipoli asceți care îl însoțiseră până aproape de momentul în care a atins Buddhitatea, și la care s-a întors pentru a-i ajuta să atingă Eliberarea.

Notă introductivă

Această lucrare o puteți găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe alte traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, cum ar fi cele ale unor Sutare (discursuri sau învățăături) ale Divinului Buddha, și cele ale unor tratate fundamentale derivate din aceste Sutare.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor, sau de alte variante, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

Această Sutra este păstrată în canonul Theravada în Samyutta Nikaya, 22.59.

Împărțirea în capitole este adăugată de către traducător, pentru ușurarea înțelegerii învățaturii, și nu face parte din Sutra originală.

Acest discurs este cea de-a doua învățătură pe care a ținut-o Buddha Śakyamuni, cel de-al patrulea Buddha din această lume, la aproximativ șapte săptămâni după ce a atins Trezirea Perfectă.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nagarjuna, lucrări aflate pe aceeași pagină web cu acest text.

Anattalakkhana Sutta

Al doilea discurs al Divinului Buddha

Așa am auzit odată¹.

Divinul Buddha sălășluia lângă Benares², în Parcul Căprioarelor, la Isipatana. Acolo le-a vorbit călugărilor din grupul de cinci asceți³:

O demonstrație că agregatele sunt non-sine

Călugări, forma este non-sine⁴.

Dacă forma ar fi sine, atunci forma nu ar duce la suferință⁵, și s-ar putea face: „Fie ca forma [mea] să fie astfel, fie ca forma [mea] să nu fie astfel.”⁶”

Dar pentru că forma este non-sine, ea duce la suferință, și nu se poate face: „Fie ca forma [mea] să fie astfel, fie ca forma [mea] să nu fie astfel.”

Călugări, senzația⁷ este non-sine.

Dacă senzația ar fi sine, atunci senzația nu ar duce la suferință, și s-ar putea face: „Fie ca senzația [mea] să fie astfel, fie ca senzația [mea] să nu fie astfel.”

Dar pentru că senzația este non-sine, ea duce la suferință, și nu se poate face: „Fie ca senzația [mea] să fie astfel, fie ca senzația [mea] să nu fie astfel.”

Călugări, percepția este non-sine.

Dacă percepția ar fi sine, atunci percepția nu ar duce la suferință, și s-ar putea face: „Fie ca percepția [mea] să fie astfel, fie ca percepția [mea] să nu fie astfel.”

Dar pentru că percepția este non-sine, ea duce la suferință, și nu se poate face: „Fie ca percepția [mea] să fie astfel, fie ca percepția [mea] să nu fie astfel.”

Călugări, formațiunile [mentale] sunt non-sine.

Dacă formațiunile [mentale] ar fi sine, atunci formațiunile [mentale] nu ar duce la suferință, și s-ar putea face: „Fie ca formațiunile [mele mentale] să fie astfel, fie ca formațiunile [mele mentale] să nu fie astfel.”

Dar pentru că formațiunile [mentale] sunt non-sine, ele duc la suferință, și nu se poate face: „Fie ca formațiunile [mele mentale] să fie astfel, fie ca formațiunile [mele mentale] să nu fie astfel.”

Călugări, conștiința este non-sine.

Dacă conștiința ar fi sine, atunci conștiința nu ar duce la suferință, și s-ar putea face: „Fie ca conștiința [mea] să fie astfel, fie ca conștiința [mea] să nu fie astfel.”

Dar pentru că conștiința este non-sine, ea duce la suferință, și nu se poate face: „Fie ca conștiința [mea] să fie astfel, fie ca conștiința [mea] să nu fie astfel.”

Agregatele sunt nepermanente, suferință, și non-sine⁸

[n.t. Apoi, Divinul Buddha a purtat următorul dialog cu călugării:]

- Călugări, ce credeți: forma este permanentă sau nepermanentă?

- Este nepermanentă, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent este suferință, sau este plăcere⁹?

- Este suferință, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent, ceea ce este dureros, [din moment ce este] supus schimbării, este oare potrivit să fie privit astfel: „Aceasta este a mea¹⁰, aceasta sunt eu, aceasta este sinele meu¹¹?”

- Nu, O Divinule!

- Călugări, ce credeți: senzația este permanentă sau nepermanentă?

- Este nepermanentă, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent este suferință, sau este plăcere?

- Este suferință, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent, ceea ce este dureros, [din moment ce este] supus schimbării, este oare potrivit să fie privit astfel: „Aceasta este a mea, aceasta sunt eu, aceasta este sinele meu?”

- Nu, O Divinule!

- Călugări, ce credeți: percepția este permanentă sau nepermanentă?

- Este nepermanentă, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent este suferință, sau este plăcere?

- Este suferință, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent, ceea ce este dureros, [din moment ce este] supus schimbării, este oare potrivit să fie privit astfel: „Aceasta este a mea, aceasta sunt eu, aceasta este sinele meu?”

- Nu, O Divinule!

- Călugări, ce credeți: formațiunile [mentale] sunt permanente sau nepermanente?

- Sunt nepermanente, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent este suferință, sau este plăcere?

- Este suferință, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent, ceea ce este dureros, [din moment ce este] supus schimbării, este oare potrivit să fie privit astfel: „Aceasta este a mea, aceasta sunt eu, aceasta este sinele meu?”

- Nu, O Divinule!

- Călugări, ce credeți: conștiința este permanentă sau nepermanentă?

- Este nepermanentă, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent este suferință, sau este plăcere?

- Este suferință, O Divinule!

- Ceea ce este nepermanent, ceea ce este dureros, [din moment ce este] supus schimbării, este oare potrivit să fie privit astfel: „Aceasta este a mea, aceasta sunt eu, aceasta este sinele meu?”

- Nu, O Divinule!

Vederea corectă a agregatelor¹²

[n.t. *Divinul Buddha a continuat:*]

Așadar, călugări, orice formă, trecută, prezentă sau viitoare, grosieră sau subtilă, interioară sau exterioară¹³, inferioară sau superioară, apropiată sau îndepărtată, trebuie să fie văzută așa cum este, cu înțelegerea¹⁴ corectă, astfel: „Aceasta nu este a mea, nu sunt eu, nu este sinele meu.”¹⁵

Așadar, călugări, orice senzație, trecută, prezentă sau viitoare, grosieră sau subtilă, interioară sau exterioară, inferioară sau superioară, apropiată sau îndepărtată, trebuie să fie văzută așa cum este, cu înțelegerea corectă, astfel: „Aceasta nu este a mea, nu sunt eu, nu este sinele meu.”

Așadar, călugări, orice percepție, trecută, prezentă sau viitoare, grosieră sau subtilă, interioară sau exterioară, inferioară sau superioară, apropiată sau îndepărtată, trebuie să fie văzută așa cum este, cu înțelegerea corectă, astfel: „Aceasta nu este a mea, nu sunt eu, nu este sinele meu.”

Așadar, călugări, orice formațiune [mentală], trecută, prezentă sau viitoare, grosieră sau subtilă, interioară sau exterioară, inferioară sau superioară,

apropiată sau îndepărtată, trebuie să fie văzută așa cum este, cu înțelegerea corectă, astfel: „Aceasta nu este a mea, nu sunt eu, nu este sinele meu.”

Așadar, călugări, orice conștiință, trecută, prezentă sau viitoare, grosieră sau subtilă, interioară sau exterioară, inferioară sau superioară, apropiată sau îndepărtată, trebuie să fie văzută așa cum este, cu înțelegerea corectă, astfel: „Aceasta nu este a mea, nu sunt eu, nu este sinele meu.”

Efectele vederii corecte

Călugări, atunci când un discipol bine instruit vede astfel, el (sau ea) se detașează¹⁶ de formă, se detașează de senzație, se detașează de percepție, se detașează de formațiunile [mentale], se detașează de conștiință.

Fiind detașat(ă), el (sau ea) devine lipsit(ă) de dorință¹⁷. Odată cu încetarea¹⁸ dorinței, el (sau ea) este Eliberat(ă). Atunci când este Eliberat(ă), apare și cunoașterea că el (sau ea) este eliberat(ă)¹⁹. El (sau ea) realizează că: „Nașterea este epuizată, viața sfântă a fost trăită până la capăt²⁰, ceea ce putea fi făcut a fost făcut, în această devenire²¹ nu mai este nimic.”

Efectul discursului asupra celor cinci Ascultători

Astfel a vorbit Divinul Buddha. Călugării s-au bucurat de cuvintele sale, și le-au aprobat.

În timpul acestui discurs, mințile călugărilor din grupul celor cinci au fost eliberate de pete²², și nu au mai fost atașate²³.

În acel moment, în această lume, existau șase Arhați.²⁴

Sursa (adaptată): „Anatta-lakkhana Sutta: The Discourse on the Not-self Characteristic” (SN 22.59), translated from the Pali by Ñānamoli Thera. Access to Insight (BCBS Edition), 13 June 2010.

<http://www.accesstoinsight.org/tipitaka/sn/sn22/sn22.059.nymo.html>

Note explicative

¹ Ānanda este cel care povestește această Sutra, lui fiindu-i povestită de către unul dintre cei cinci asceți prezenți la această a doua învățătură. După Mahāparinirvāṇa lui Buddha, Ānanda a fost cel care a dictat aproape toate învățăturile, pentru a fi transcrise și adunate în cele trei coșuri (Tripiṭaka). Din acest motiv, cele mai multe dintre Sutare încep cu declarația lui Ānanda că a auzit personal această învățătură de la Divinul Buddha sau că, în câteva cazuri, a auzit-o de la o sursă complet demnă de încredere, cum ar fi un Arhat. Cei care au auzit Dharma direct de la Divinul Buddha sunt numiți „Auditori” sau „Ascultători” (Śrāvaka în sanscrită).

² Orașul este numit acum Varanasi, și este printre cele mai vechi orașe locuite din prezent.

³ Aceștia sunt cei cinci asceți care i-au fost discipoli atunci când Bodhisattva, prințul Gautama Siddhartha, viitorul Buddha Śakyamuni, practica și el ascetismul. Cei cinci l-au părăsit atunci când prințul a realizat că ascetismul nu este calea care duce la Trezire, și a renunțat la practicile ascetice, ei crezând că a „căzut”.

⁴ Forma nu este „sine”, nu este „eu”, „eu însumi”, „sinele meu”, etc. și bineînțeles nici sinele altcuiva. Mai precis, forma nu are nimic de-a face cu vreun sine: nu constituie un sine, nu conține un sine, nu este parte dintr-un sine, nu locuiește într-un sine, un sine nu locuiește în ea, nu aparține unui sine, nu are un sine în posesie, etc. În cele ce urmează, Divinul Buddha demonstrează pe scurt de ce forma este non-sine.

⁵ Dacă forma ar avea vreo conexiune cu un sine, sau dacă ar fi un sine, ea ar putea fi influențată de sine însăși, sau de acel sine, și nu ar duce inevitabil la suferință, în pofida dorinței de a nu avea parte de suferință. Altfel spus, forma nu este nici măcar sub controlul unui sine, și cu atât mai mult nu este un sine (adică permanent, independent, etc.).

⁶ De exemplu: „Fie ca forma mea (corpul meu fizic) să fie frumoasă și puternică, fie ca ea să nu fie bolnavă, să nu fie muritoare.” Faptul că această dorință, sau acest exercițiu de voință, sau în general orice eforturi în această direcție, sunt complet inutile, înseamnă că forma nu este și nu are nicio legătură cu un sine.

⁷ Senzația ca agregat se referă la totalitatea senzațiilor. La fel și pentru celelalte agregate (percepția ca agregat se referă la totalitatea percepțiilor, etc).

⁸ Nepermanența, suferința și non-sinele sunt numite „Trei semne ale existenței”, „trilakṣaṇa” în limba sanscrită. Toate dharmele au aceste trei

caracteristici. Varianta mai generală a non-sinelui este non-esența, absența esenței, denumită și Vacuitate.

⁹ Sau: satisfăcător sau nesatisfăcător?

¹⁰ Sau: acesta este al meu.

¹¹ Sau: acesta sunt eu însumi (în acest caz corpul).

¹² Sau: Modul corect de a vedea agregatele.

¹³ Interioară sau exterioară relativ la ceea ce este considerat ca fiind o ființă.

¹⁴ Sau înțelepciunea.

¹⁵ Sau: „Nu este a mea, nu este eu, nu sunt eu însumi”.

¹⁶ Este dezamăgit(ă) și sătul(ă), se înstrăinează, își pierde interesul față de formă (și față de celelalte agregate), dispărea atașarea, identificarea cu forma (și cu celelalte agregate), încetează dorința, jinduirea, etc.

¹⁷ Dorința (sau pasiunea, sau jinduirea) încetează complet.

¹⁸ Stingerea, oprirea, dispariția.

¹⁹ O ființă aflată pe stadiul de Arhat, de Eliberat, știe că se află pe acel stadiu, în mod direct și profund, în detaliu, și cu toate consecințele.

²⁰ Acest lucru nu înseamnă că va avea loc moartea în curând, ci că scopul a fost atins, și că din acest motiv nu mai urmează nimic semnificativ.

²¹ Naștere.

²² De murdării, de agățări, de perturbări.

²³ Nu mai erau agățate, nu mai jinduiau, nu mai doreau. În limbajul specific părții din Dharma numite Mahayana: nu mai aveau revărsări, nu mai aveau baze, nu mai vedeau baze. Prin realizarea Adevărului descris de către Divinul Buddha, cei cinci asceți au devenit Arhați, chiar acolo și chiar atunci.

²⁴ Cei șase Arhați erau cei cinci foști asceți care tocmai deveniseră Arhați în urma discursului Divinului Buddha, și Buddha însuși, care este un Arhat Perfect Trezit, nu doar Eliberat. Trezirea unui Buddha este completă, și de aceea este infinit mai profundă decât a unui Arhat. Din acest motiv, despre un Buddha se mai spune că este un Arhat Complet Trezit.

Dicționar de termeni

AGREGATE (*upādāna-skandha*). Vezi SKANDHA.

ARHAT (*arhan*). Literalmente: „demn de respect”. Sfântul Hīnayāna perfect. El știe ceea ce este folositor pentru propria salvare și este mulțumit temporar cu Trezirea strict pentru sine însuși. O etapă temporară de pe Calea către Buddhitate.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infinite”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

CĂI, PATRU. Cel-Care-A-Intrat-În-Curent, Cel-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Singură-Dată, Cel-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce, Arhatul. Sunt etapele Eliberării.

CEL-CARE-A-INTRAT-ÎN-CURRENT (*srotāpatti*). Literalmente, „intrarea în curent”. Cineva care a intrat pe Cale, comparată cu un curent de apă care duce la Trezirea deplină. Este primul dintre cele patru stadii ale dezvoltării spirituale din Hinayana, sau prima dintre cele Patru Căi.

CEL-CARE-NU-SE-MAI-ÎNTOARCE (*anāgāmin*). Un sfânt care, după deces, nu se va mai întoarce în această lume, ci va câștiga Nirvana în altă parte, adică în Locurile Pure. A treia dintre Cele Patru Căi.

CEL-CARE-SĂLĂȘLUIEȘTE-ÎN-PACE (*aranā-vihārin*). O persoană care este lipsită de murdării[le minții] și care astfel este liberă față de pasiune și non-pasiune. Se consideră că Subhūti a atins această stare. Vezi și ARHAT. A patra dintre cele Patru Căi.

CEL-CARE-SE-MAI-ÎNTOARCE-O-SINGURĂ-DATĂ (*sakrdāgāmin*). Destinat să mai aibă o singură naștere, în care va deveni Arhat. A doua dintre cele Patru Căi.

DISCIPOL, sau ASCULTĂTOR (*śrāvaka*). Cineva care ascultă. Tehnic, numai cei care au auzit (sau ascultat) Legea direct de la Buddha, însă în textele Mahāyāna se folosește asemenea și pentru cei care urmează Hīnayāna.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia și energia, considerate ca nefiind diferențiate.

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniștit, sublim, existență reală, nedistorsionată.

NON-SINE (*anātman*). Al treilea dintre cele trei semne. Exprimat în formula „Orice există, nimic nu este al meu, nu sunt aceasta, acesta nu este sinele meu.”

PARINIRVANA. NIRVANA completă, finală, fără rămășițe.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în Buddhism este demonstrat ca inexistent, ca simplă imagine, ca simplă presupunere greșită.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discern. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În *Samyutta Nikaya*, se zice că Buddha a spus: „O „caleașcă” există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de „ființă” există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

SŪTRA. Literalmente fir de țesătură, sau ceva ce ține lucrurile împreună. În înțeles general înseamnă o învățătură, un tratat sau un discurs din Hinduism, Jainism sau Buddhism. În Buddhism, este un text despre care se știe sau se presupune în mod rezonabil că a fost rostit de către Buddha însuși, sau inspirat în mod direct de către Buddha (în timp ce se afla în meditație, el a inspirat mintea uneia sau mai multor persoane prezente), sau povestit de către cineva de încredere prezent la un discurs al lui Buddha (și transcris după plecarea lui Buddha). De asemenea, mai înseamnă și o secțiune dintre cele trei categorii din Tripitaka (vezi dicționarul), ce conține Sute referitoare la meditație (sau samadhi, vezi dicționarul).

TREZIRE, COMPLETĂ (*anuttara-samyak-sambodhi*). Literalmente, cea mai corectă și mai perfectă Trezire. Caracteristică numai Buddhașilor. Scopul Mahāyāna, care înlocuiește scopul Nirvānei private, personale, a Arhaților. Tradusă în literatura occidentală și prin cuvântul „Iluminare”. Sensul cuvântului

sanscrit „bodhi” este trezire sau înflorire completă, adică de trezire din iluzie, din vis, la Realitate, la Adevăr, și respectiv de înflorire sau dezvoltare completă a tuturor calităților posibile. „Iluminare” poate presupune ca sens și o sursă „exterioară” de „lumină”, și ca cineva să fie „iluminat” în mod pasiv, printr-un fel de grație divină, însă nu acesta este sensul în Buddhism, care este non-teist.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Prefață.....	2
Anattalakkhana Sutta	3
O demonstrație că agregatele sunt non-sine	3
Agregatele sunt nepermanente, suferință, și non-sine	4
Vederea corectă a agregatelor.....	5
Efectele vederii corecte	6
Efectul discursului asupra celor cinci Ascultători	6
Note explicative.....	7
Dicționar de termeni.....	9
Cuprins	12